

АВТЕНТИЧНО ПРИСЪСТВИЕ НА ПСИХОЛОГА ПО ВРЕМЕ НА КРИЗИ

Надя Матеева¹

Настоящата статия представя идеите за значимостта на автентичното присъствие на психолозите по време на кризи от различен тип, в процеса на работа с техните клиенти, основаващи се на вторичен анализ на качествените изследвания на Geller (2001). В тях, чрез използване на качествени анализи, е разработен нов работен модел, представящ автентичното присъствие на психолозите, по време на техните срещи с клиенти в процес на криза.

Този модел включва три основни момента. Първият, установява подготовката на средата за автентично присъствие, който се отнася до предварителните сесии, както и цялостната житейска подготовка за автентично професионално присъствие. Вторият момент от представения модел, описва самия процес на автентично присъствие, както и процесите и дейностите, в които психологът е ангажиран по време на автентичното си присъствие. Третият момент, отразява действителните преживявания по време на консултативна сесия.

От гледна точка на този модел, автентичното присъствие на психолозите се приема като основа на ключовите елементи в консултативния процес като емпатия, съгласуваност и безусловно внимание, а заедно с това и като най-важно условие, което им позволява да бъдат изразявани. Анализът на този модел позволява на настоящата работа да си постави за цел представянето на ключов аспект от работата по време на кризи и обособяването му като основен елемент в консултативните процеси.

Ключови думи: автентичност, консултативно присъствие, терапевтичен процес

¹ Гл. ас. д-р Надя Матеева – Институт за изследване на населението и човека – БАН
Адрес за контакти: n.mateeva@iphs.eu

Въведение

Автентичното присъствие се представя като едно от най-важните професионални умения на психолозите (в това число психотерапевти, консултативни и клинични психолози), което могат да предоставят на своите клиенти. Пълноценното, автентично и напълно човешко присъствие в ситуацията на другия по време на криза, се разглежда като лечебно и помагачо, само по себе си (Shepherd, Brown and Greaves, 1972). В професионалната литература на психотерапевти, консултанти и практикуващи психолози съществуват множество изследователски определения, обясняващи фразата „автентично присъствие“. Понятието „автентично присъствие“ на практика, се свързва със същността на добрата психотерапия, групова работа и всъщност се оказва ключов момент към това да си ефективен психолог и психотерапевт (Bugental, 1987, Hycner, 1993; Hycner and Jacobs, 1985; May, 1958; Schneider and May, 1995; Shepherd et al., 1972; Webster, 1998). В същото време обаче, определенията и обясненията в професионалната литература са само с обобщен, теоретичен характер на това какво включва съдържанието на практика в работата на психолозите с техните клиенти.

Бъгнтал (Bugental, 1978, 1983, 1987, 1989) например, определя автентичното присъствие, подчертавайки три основни компонента – заедно с достъпност и отвореност, отнасящи се до всички аспекти на преживяванията на клиента, обяснявайки отвореността към преживяванията на другите в присъствието в пространството на клиента и способността за автентични отговори към клиента от личния опит на терапевта. Хайнър (Hycner, 1993) пък смята, че достъпността и цялостността на Аз-а на психолога са ключови за процесите на консултиране, подкрепа и терапия, много повече, отколкото неговите теоретични познания.

Автентичното присъствие също на много места се описва като пълно освобождаване на Аз-а от всякакви знания и лични преживявания, и отваряне към преживяванията на клиентите (Clarkson, 1997). Психолозите притежават идеи за отклонения, предположения, обобщени познания, психопатология, диагностично етикетирание и теории, с цел да усетят уникалността на своите клиенти (Hycner and Jacobs, 1995). Именно затова е необходимо психологът да влиза във всяка сесия отворено „с очи на откривател“, за да усети какво би се изисквало от него в тези отношения по време на протичането точно на тази сесия, с преживяването на точно този конкретен човек (Craig, 1986: 23).

Автентичното присъствие на психолога се определя още и като принасяне на цялостната си същност в ангажимент с клиентите и пълноценното присъствие заедно със и за тях, и поддържайки в съзнанието си минимална насочване навътре към целта и задачата на работата (Craig, 1986; Hycner, 1993; Hycner and Jacobs, 1995; Kempler, 1970; Moustakas, 1986; Robbins, 1998; Webster, 1998).

Автентичното присъствие на психолозите също може да бъде определено и като аспект от отношенията „Аз-Ти“ на Бюбър (Buber, 1966; Friedman, 1985; Heard, 1993; Hycner, 1993, Hycner and Jacobs, 1995). Спо-

ред Бюбър, (Buber, 1958:11) „всяко истинско живеене е среща“, а лечението се появява от срещата, която се осъществява между двама, когато те започнат да бъдат напълно открити един с друг. Бюбър защитава идеята, че когато присъстваме и сме открити, ние „оживяваме“ ежедневието си, което ни позволява да усещаме и духовните, и божествените си измерения (Нуснер, 1993). Духовните измерения се отнасят до вярването, че не живеем изолирано, а сме част от по-голяма цялостна същност.

Роджърс (Rogers, 1957) почти през целия си житейски път защитава твърдението, че способността на психолога да бъде конгруентен (съгласуван), безусловно позитивен, автентичен, приемащ и емпатиен, е необходимо и достатъчно условие за промяна на клиента. В неговите по-късни изследвания обаче, Роджърс започва да описва още една характеристика, съществуваща в реалността на мистичното и духовното (Rogers, 1979; 1980; 1986). Тази характеристика (вж. Rogers, 1980: 129) се описва от клиент-центрираните изследователи като „автентично присъствие“ и като четвърто възможно равноправно условие принос, заедно с трите основни условия, за които говори преди това (Thorne, 1992). Други изследователи на автентичното присъствие го представят като едновременно напасване на условията на взаимоотношенията (Mearns, 1994; 1997). Роджърс не развива отчетливо разбиране за автентично присъствие, тъй като неговото разгръщане е било едва в основата си, преди смъртта му. Въпреки това, в интервю с Роджърс, публикувано от Болдуин (Baldwin, 2000), той предполага за същностната природа на присъствието: „...когато аз съм много ясно, очевидно присъстващ“ (р. 30).

Роджърс допринася съществено за разбирането на автентичното присъствие на психолога като мощен лечебен компонент и като същностен аспект на клиент-центрираната терапия и консултиране, ясно и отчетливо представен в неговите по-късни текстове (Rogers, 1979; 1980; 1986), но липсващи в посмъртната му статия (Rogers and Sanford, 1989). Затова и сега не е напълно ясно дали Роджърс се отказва от развитие на аспекти в тази посока, или издателите решават, че той не се придържа към класическата клиент-центрирана терапия. Торн (Thorne, 1992) смята, че Роджърс се въздържа от развиването на тази концепция, докато не е в състояние да я провери емпирично. Торн остава на мнение, че ако Роджърс продължаваше да живее, щяхме да знаем много повече за автентичното присъствие, а теорията и практиката на личностно-центрираната терапия и консултиране като резултат, щяха да претърпят значителни промени.

Анализ на изследването на Гелър за автентично присъствие

Целта на настоящия текст е да опише и разшири разбирането за автентично присъствие на психолозите в техните срещи с клиенти по време на кризи от различен тип. За да постигнем тази цел, задачата която си поставяме е да открием и представим рефлексивния опит за автентично присъствие на психолозите и да развием професионален модел (за психотерапевтично и консултативно присъствие), с идея за бъдещо развитие на тези скрити, но много важни качества от психологическите практики.

Целта на изследването на Гелър за терапевтично присъствие е да установи и разбере качеството на терапевтичното присъствие в психотерапевтичните срещи, на базата на качествен анализ на рефлексия на терапевти, върху техния опит, свързан с автентично присъствие по време на криза. Всички 7 терапевти, са имали минимум 10 години опит като практикуващи психотерапия и продължават да провеждат активна психотерапевтична практика по време на периода, в който са били интервюирани. Четири терапевти са представители на хуманистично/ преживелищно теоретично направление, един – от областта на когнитивно – поведенческата перспектива (СВТ), един от Адлерианската/ трансперсонална перспектива и един с подготовка в Ериксоновата парадигма. Важно е да отбележим, че болшинството участници в изследването на Гелър са представители на едно направление, няма как да изведем по-обща изводи в теоретичен план като цяло за ролята на автентичното присъствие.

Транскрибираните аудиозаписи са използвани при изготвянето на качествен анализ и интерпретация през метод, комбиниращ синтезиране и категоризация на значенията (Kvale, 1996). Този интегративен подход предполага извличането на ключови компоненти за автентично присъствие от тези записи и синтезирането им в концентриран смислен вид, описващ параметрите на присъствието. Този метод се базира на 5-степенния процес, заложен в книгата на Квейл (Kvale, 1996).

Първоначално, цялото интервю се прочита, за да се въведе цялостния смисъл на изследването. Като втора стъпка, всеки запис се преглежда, изречение по изречение, като от него се извличат смислените единици, изведени от историите на терапевтите. Като трети етап, темата, изразена в смислената единица, се оформя максимално ясно. Всяка смислена единица се добавя към съответната ѝ тема, или ако няма подходяща, в която да се разположи, се създава нова тема. Темите, идентифицирани в поне два от записите преминават към по-нататъшен анализ. Като четвърта стъпка, темите със сходно значение и разбиране по отношение на психотерапевтичното присъствие, се подлагат на по-задълбочена категоризация, включваща тези общи черти. На петия етап, най-същностните, значими теми и изведени категории се включват заедно в още по-високо ниво на категоризация, наречено „новосъздадени сфери“.

След допълнително осмисляне и консултиране, са изведени три основни новосъздадени сфери, включващи всички от предварително изведените описателни категории. Тези три новосъздадени сфери оформят основата на модел за автентичното терапевтично присъствие. Допълнителна стъпка, проведена в методологията на Квейл, включва сравняване на нововъзникналите сфери с оригиналните записи и цитати, изведени от записите и предвидени за по-нататъшно обяснение на значенията на темите и категориите.

В този процес са включени и две контролни проверки на анализите. Първоначално, вторично ранжиране и проверка на категориите, обособени от темите, включени в групата на категории от по-висок порядък. Катего-

ризацията е контролирана от вторично ранжиране, за да бъдат обосновани в оригиналните данни. На второ място, три експертни терапевти изпълняват оценка на надеждността, отбелязвайки тяхното съгласие или несъгласие спрямо темите и категориите, отчитайки същностните аспекти на присъствието. Когато има несъответствие между категоризациите и мнението на някой от експертите, се провежда дискусия и ако има съгласие между ранжиращите, промените се включват във финалното представяне на модела за автентично професионално присъствие.

Нов модел на автентично присъствие на психолога

Моделът за автентично присъствие на психолога се представя в три етапа, за да се отдели внимание на трите главни новосъздадени области, изведени от анализи на изследването на Гелър. Първата област, представя етапа на подготовка за присъствие и включва всички поведения, очертаващи капацитета за автентично присъствие, което може да бъде преживяно по време на сесия. Втората област, се съсредоточава върху процеса, в който психолозите се настройват за това, което правят по време на автентичното си присъствие. Третата област, включва действителните преживявания на автентично присъствие на психолога по време на сесия.

Важно е да се има предвид и че разделянето на цялостното преживяване на автентично присъствие на отделни аспекти или части е идея, създадена от Гелър (Geller, 2001), за да разбере и изрази множеството предполагаеми направления на автентично присъствие. Автентичното присъствие на психолога е цялостно субективно преживяване, което губи естествения си произход, когато е анализирано по обективен начин. Именно затова е и най-добре да се разглежда всяка част поотделно, държейки в себе си идеята за цялостно преживяване на автентично присъствие. Всяка част не е само аспект от цялото, но е и отделна действителност, отразяваща цялото.

Подготовка на основата за автентично присъствие

За разлика от автентичното преживяване, което не винаги може да бъде осигурено по време на сесия, капацитетът за него може да бъде усилен по време на подготовката. Този етап протича непосредствено преди началото на сесията с клиента така, както в ежедневието и основните подкатегории, възникващи от изследването на Гелър за областта на подготовка на автентично присъствие:

Процес на автентично терапевтично присъствие

Втората област от изследването на Гелър обхваща това, което правят психолозите, влизайки в сесия с клиент, или процесът на автентично терапевтично присъствие, разграничен от третата област, отнасяща се до преживяването на психотерапевта по време на присъствието му в терапевтичния процес.

Преживяване на автентично присъствие

Третата област, която възниква от анализа на интервютата на изследването на Гелър е преживяването на автентично присъствие на психотерапевтите по време на сесия. Тази област е разделена на четири подкатегории. Първата категория, отразява преживяването на пълно потапяне на терапевтите в момента с клиента. Втората категория, включва преживяването на разширяващо се осъзнаване и чувствителност, настройвайки се към множеството нюанси, съществуващи във всеки момент по време на работата с клиента, използвайки както себе си, така и връзката. Третата категория, включва усещането на терапевта за силно свързани със себе си като основа, навлизайки в преживелищния свят на клиента. И последната категория, обуславя психотерапевтичния отговор към клиент, от гледна точка на процеса на оздравяване.

1. Подготовка на основата за автентично присъствие

За разлика от автентичното преживяване, което не винаги може да бъде осигурено по време на сесия, капацитетът за него може да бъде усилен по време на подготовката. Този етап протича непосредствено преди началото на сесията с клиента, така както в ежедневието и основните подкатегории, възникващи от изследването на Гелър за областта на подготовка на автентично присъствие:

В професионално отношение:

- Намерение за автентично присъствие
- Освобождаване на пространство
- Оставяне на страна на личните проблеми
- Освобождаване от влиянието на теоретични модели, предварителни концептуални схеми и терапевтични планове
- Нагласа на отвореност, автентичност, приемане, интерес и действително неосъдително отношение

В житейски план:

- Философска ангажираност с автентичното и рефлексивното присъствие
- Личностно израстване
- Практика на автентично присъствие в личния живот
- Медитация
- Непрекъснатата грижа за себе си и собствените потребности

2. Процес на автентично терапевтично присъствие

Втората област, от изследването на Гелър обхваща това, което правят психолозите, влизайки в сесия с клиент, или процесът на автентично терапевтично присъствие, разграничен от третата област, отнасяща се до преживяването на психотерапевта по време на присъствието му в терапевтичния процес:

Възприемчивост:

- Отвореност, приемане, автентичност, готовност за допускане (позволяване)
- Сетивна/телесна възприемчивост
- Слушане с „трето ухо“ (включено слушане)
- Свръхсензорно възприемане/ общуване

Насочено към себе си внимание:

- Използване на себе си като инструмент
- Засилена спонтанност/ креативност
- Доверие
- Автентичност/ вътрешна съгласуваност
- Връщане в настоящият момент „тук и сега“

Достигане „до“ и свързване „с“ клиента:

- Достъпност
- Откритост за среща
- Прозрачност/ съгласуваност
- Интуитивен отклик (отговор)

3. Преживяване на автентично присъствие

Третата област, която възниква от анализа на интервютата на изследването на Гелър е преживяването на автентично присъствие на психотерапевтите по време на сесия. Тази област е разделена на четири подкатегории. Първата категория, отразява преживяването на пълно потапяне на терапевтите в момента с клиента. Втората категория, включва преживяването на разширяващо се осъзнаване и чувствителност, настройвайки се към множеството нюанси, съществуващи във всеки момент по време на работата с клиента, използвайки както себе си, така и връзката. Третата категория, включва усещането на терапевта за силно свързани със себе си като основа, навлизайки в преживелищния свят на клиента. И последната категория, обуславя психотерапевтичния отговор към клиент:

Потапяне:

- Поемане
- Дълбоко преживяване без привързване
- Центриране към настоящето (близка свързаност в текущия момент)
- Осъзнатост, бдителност, фокусиране

Разгръщане:

- Безвремие
- Енергия и поток
- Вътрешна просторност
- Повишено осъзнаване, чувствителност и възприемане
- Повишено качество на мисловното и емоционалното преживяване

Вкореняване:

- Центрираност, устойчивост, вкорененост
- Включеност
- Доверие и улесняване

Съществуване „заедно“ и „за“ клиента:

- Намерение за лечение на клиента
- Благоразположение, уважение, любов
- Отказ от себенаочена осъзнатост от гледна точка на процеса на оздравяване:

Заклучение

След направения анализ на проведеното изследване можем да разгледаме автентичното присъствие по време на кризи от различен тип като необходимия фундамент и необходимо предусловие в психотерапията, психологичното консултиране и груповата работа. Автентичното присъствие на психолозите може да се разглежда като състояние на пълно възприемане в текущия момент и непосредствен контакт с вътрешните превивявания на другия, което на свой ред позволява да се развият и изразят нужните взаимоотношения с клиента. Доколкото автентичното присъствие и нужните взаимоотношения са различни, взаимоотношенията може да се разглеждат като израз на едно преживяване на по-дълбинно ниво – преживяването за цялостност в същия момент с клиента. Без автентично присъствие другите нужни условия на взаимодействието с клиента не биха били възможни. Автентичното присъствие позволява взаимоотношенията на психолога с клиента да бъдат пълноценно преживявани и изпитвани по множество различни начини в различните моменти и отправя бъдещи предизвикателства за изследователските ни интереси.

Abstract

The following research presents the key scientific ideas about importance of authentic presence of psychologists at their consultative practice in the process of work with different kind of clients at times of crises, based on secondary analyses of investigation of work of [11] Geller (2001). In his work, using some quantitative analysis, it was created a new professional model, presenting the authentic presence of psychologists, at time of their work sessions with clients, in the process of consultation at times of crises.

This model includes three basic components. First of them presents the preparation of environment for authentic presence, which consists the pre-sessions, as well as the whole live experience of the professional consultant. The second element presents the process of authentic presence, as well as the activities, in which the professional consultant is engaged in his live perspective, during his authentic presence. The third moment presents the actual experiences of both consultant and client, during the consultative session.

From point of view of this model, the authentic presence of psychologists

may be accepted as a base of one of the key elements of consultative process, together with empathy, congruence and unconditional positive regard, and as an overarching condition that allows them to be expressed. The analysis of this model allows us to put an aim of this work, to present this key aspect of consultative work and its differentiation as a basic element of the entire consultative process.

Keywords: authenticity, consultive presence, psycho-therapeutic

ЛИТЕРАТУРА

- Baldwin, M. (2000). Interview with Carl Rogers on the use of the self in therapy. In M. Baldwin (Ed.) *The Use of Self in Therapy*, 2nd edn. New York: Haworth Press, pp. 29–38.
- Buber, M. (1958). *I and Thou*, 2nd edn. New York: Charles Scribner.
- Buber, M. (1966). *Between Man and Man*. New York: Macmillan.
- Bugental, J. F. T. (1978). *Psychotherapy and Process*. Menlo Park, CA: Addison-Wesley.
- Bugental, J. F. T. (1983). The one absolute necessity in psychotherapy. *The Script*, 13, 1–2
- Bugental, J. F. T. (1987). *The Art of the Psychotherapist*. New York: Norton.
- Bugental, J. F. T. (1989). *The Search for Existential Identity*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Clarkson, P. (1997). Variations on I and Thou. *Gestalt Review*, 1, 56–70.
- Craig, P. E. (1986). Sanctuary and presence: An existential view of the therapist's contribution. *The Humanistic Psychologist*, 14, 22–8.
- Friedman, M. (1985). *The Healing Dialogue in Psychotherapy*. New York: Jason Aronson.
- Geller, S. M. (2001). *Therapists' Presence: The development of a model and a measure*. Doctoral dissertation, York University: Toronto, Canada.
- Geller, S.M. and Greenberg, L.S. (2011) *Therapeutic Presence: Therapists' experience of presence in the psychotherapy encounter*. *Person-Centered and Experiential Psychotherapies*, 1:1-2, pp.71-86.
- Heard, W. G. (1993). *The Healing Between: A clinical guide to dialogic psychotherapy*. San Francisco: Jossey Bass.
- Hycner, R. (1993). *Between Person and Person: Toward a dialogical psychotherapy*. New York: Gestalt Journal Press.
- Hycner, R. and Jacobs, L. (1995). *The Healing Relationship in Gestalt Therapy: A dialogical/self psychology approach*. New York: Gestalt Journal Press.
- Kempler, W. (1970). The therapist's merchandise. *Voices*, 5, 57–60.
- Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*. London: Sage.
- Lietaer, G. (1993). Authenticity, congruence, and transparency. In D. Brazier (Ed.) *Beyond Carl Rogers*. London: Constable, pp. 17–46).
- May, R. (1958). Contributions to existential therapy. In R. May, E. Angel and H. Ellenberger (Eds). *Existence: A new dimension in psychiatry and psychology*. New York: Basic Books, pp. 37–91.
- Mearns, D. (1994). *Developing Person-centred Counselling*. London: Sage.
- Mearns, D. (1997). *Person-centred Counselling Training*. London: Sage.
- Moustakas, C. (1986). Being in, being for, and being with. *The Humanistic Psychologist*, 14, 100–4.
- Reik, T. (1949). *Listening with the Third Ear: The inner experience of a psychoanalyst*. New York: Farrar, Straus.
- Robbins, A. (Ed.) (1998). *Therapeutic Presence: Bridging expression and form*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Rogers, C. R. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. *Journal of Consulting Psychology*, 21, 97–103.
- Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person*. Boston: Houghton Mifflin.

- Rogers, C. R. (1979). The foundations of the Person-Centered Approach. *Education*, 100, 96–107.
- Rogers, C. R. (1980). *A Way of Being*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers, C. R. (1986). Client-centered therapy. In I. L. Kutash and A. Wolf (Eds). *Psychotherapist's Casebook: Theory and technique in the practice of modern therapies*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Rogers, C. R. and Sanford, R. C. (1989). Client-centered psychotherapy. In H. I. Kaplan and B. H. Sadock (Eds). *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, V. Baltimore, MD: Williams and Wilkins, pp. 1482–501.
- Schmid, P. F. (1998). 'Face to face': The art of encounter. In B. Thorne and E. Lambers (Eds). *Person-centred Therapy: A European perspective*. London: Sage, pp. 74–90 .
- Schmid, P. F. (2002). Presence — Im-media-te co-experiencing and co-responding: Phenomenological, dialogical and ethical perspectives on contact and perception in person-centred therapy. And beyond. In G. Wyatt and P. Sanders (Eds). *Rogers' Therapeutic Conditions*. Vol. 4: Contact and Perception. Ross-on-Wye, UK: PCCS Books, pp. 182–203.
- Schneider, K. J. and May, R. (1995). *The Psychology of Existence: An integrative, clinical perspective*. New York: McGraw-Hill.
- Segrera, A. (June 2000). Necessary and sufficient conditions. Paper presented at ICCCEP Conference: Chicago.
- Shepherd, I., Brown, E. and Greaves, G. (1972). Three-on-oneness (Presence). *Voices*, 8, 70–7.
- Thorne, B. (1992). *Carl Rogers*. London: Sage.
- Webster, M. (1998). Blue suede shoes: The therapist's presence. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 19, 184–9.
- Welwood, J. (2000). *Toward a Psychology of Awakening*. Boston: Shambhala Publications.
- Wyatt, G. (June 2000). Presence: Bringing together the core conditions. Paper presented at ICCCEP Conference: Chicago.

Д-р Надя Матеева е главен асистент в секция по „Социална, трудова и организационна психология“ към Департамент „Психология“ на ИИНЧ – БАН. Защитила е бакалавърска, магистърска и докторска степен по Психология в СУ „Св. Климент Охридски“. Темата на дисертационния ѝ труд е свързана с изследване на психологичските разбирания за символа и символизацията в техните индивидуални, групови и културни аспекти. Научните ѝ интереси са свързани с изследване на междуличностните, междугруповите и межкултурните взаимоотношения на хората на съзнателно и несъзнавано ниво. Автор е на публикации и проекти, свързани с изследване на символите и автентичността в общуването между хората. Тя е дипломиран психодрама директор, треньор по групово-динамичен психотренинг и регистран психолог в Дружество на психолозите в България.

Nadia Mateeva, Ph. D., is Assist. Prof. at “Social, Work and Organizational Psychology“ division, Department of Psychology – Bulgarian Academy of Sciences, Institute for Human and Population Studies. Dr. Mateeva has acquired her Bachelor, Master and Ph. D. degrees in Psychology, at Psychological Scientific Council of Sofia State University “St. Climent Ochridski“. Her doctoral dissertation is in the field of psychological research of symbols and human symbolization in their individual, group and cultural contexts. Her scientific interests are focused on interpersonal, group, and cultural aspects of human relations on conscious and unconscious level. Nadia Mateeva is author of many projects and publications in the field of authenticity and symbols in human relations. She is a Certified Psychodrama director, Trainer of Group-dynamics psycho-training and Registered psychologist at Bulgarian Psychological Society.